

EL CARÀCTER ESPECÍFIC DE L'AMISTAT VIRTUOSA EN ARISTÒTIL

La paraula grega *philia* es tradueix convencionalment al català per 'amistat', però té un caràcter força més ampli. De fet, designa qualsevol afecció benvolent o agradable envers els altres, o qualsevol vincle emotiu. Però Aristòtil va restringir el significat de *philia* aproximadament al que nosaltres entenem avui per 'amistat'. L'amistat aristotèlica no és de cap manera l'amor, sinó el relligament, la vinculació amb els nostres amics.

En la seva edició didàctica dels llibres VIII i IX de l'*Ètica a Nicòmac*, (París: Hatier, 1988), François Stirn va proposar cinc característiques de l'amistat virtuosa segons Aristòtil, que resumim aquí a grans trets:

- 1.-** «L'amistat és una virtut o, al menys, va acompanyada per la virtut» (E.N. VIII, 1), val a dir, l'amistat no és una passió, ni una força, ni una predisposició espontània. Les passions se'ns escapen, en canvi les virtuts les dominem, les construïm al llarg de la nostra vida. 'La virtut en general, i l'amistat en particular, són disposicions permanent, adquirides per costum, que llur estabilitat oposa a la passió i que llur caràcter deliberat distingeix de les forces' (Stirn).
- 2.-** L'amistat virtuosa és una tria lliure, una decisió recíproca de vida en comú, mentre que l'amistat que cerquem per utilitat o per plaer depèn de «circumstàncies accidentals» (E.N. VIII, 3) — en definitiva és un 'desig raonat' (Stirn).
- 3.-** Els altres són amics meus per ells mateixos, no pel profit que en pugui treure, (amistat útil) ni perquè m'ho passo bé amb ells (amistat plaent). 'Precisem-ho; no vol dir que els meus amics siguin singulars, únics (...) sinó perquè hi ha una comunitat amb ells' (Stirn). Per això Aristòtil diu que un amic «és un altre jo mateix».
- 4.-** Per a Aristòtil l'amistat plaent és més pròpia dels joves (que senzillament s'ho passen bé junts) i l'amistat útil és més habitual en la gent gran (que fa negocis...); en canvi l'amistat virtuosa no correspon a una franja d'edat específica, no depèn de condicions exteriors. «És propi de l'amistat fer bé més que beneficiar-se'n». (E.N. IX, 9) Per això, l'home virtuós trenca amb els seus amics quan són dolents, tema al qual dedica un apartat a E.N. (IX, 3), perquè «no és adient estimar el que és dolent i hom ha d'evitar assemblar-se a persones menyspreables».
- 5.-** En qualsevol cas, l'amistat plaent, la vida agradable, és preferible a l'amistat útil o interessada, perquè l'amistat plaent reuneix gent que s'assemblen entre ells i perquè passar-ho bé no és de cap manera contradictori amb ser virtuós. No té cap sentit oposar l'hedonisme (la

recerca de plaer) amb la virtut: «sentir que es viu és agradable en si mateix, perquè la vida és per naturalesa un bé i és un plaer percebre el bé que existeix en nosaltres» (E.N. IX, 9).

Viure bé en sentit material, val a dir, tenir el que Aristòtil anomenava «béns exteriors» (diners, per exemple), és millor que no tenir-ne, perquè no impedeix ser virtuós, sinó que permet desenvolupar millor de la vida, fer-la més plena, gaudint dels béns de l'esperit. Si la felicitat és per al savi, una «existència desitjable en ella mateixa», ser feliç amb els amics permet desfer l'oposició ascètica entre egoisme i altruisme. A això caldria afegir que l'amistat virtuosa té un obvi sentit cívic; la confiança entre individus virtuoses és moral, i quan es basa en un acord definit és cívica o legal (E.E. 10), però l'una no pot subsistir sense l'altra.

**CURS: L'ÈTICA D'ARISTÒTIL: CONTEXT I PRINCIPALS PROBLEMES.
Ramon ALCOBERRO.**

**Escola d'Estiu del Col. de Llicenciats, Barcelona. Intervenció dia 15 de juliol
2011. Materials complementaris.**